

LEADERi ja territoriaalse arengu alarühm

4. kohtumine - 25.-26. veebruar 2026

Brüssel

1. päev – 25. veebruar 2026

Tere tulemast ja tutvustus

Esimees Antonia Gamez Moreno (üksuse D1 juhataja, põllumajanduse ja maaelu arengu peadirekoraat) tervitas LEADERi ja territoriaalse arengu alarühma (SoLTD) 4. koosolekul osalenud liikmeid. Ta kirjeldas koosoleku eesmärke, mis olid seotud LEADERi, nutikate külade (SV), järgmise mitmeaastase finantsraamistiku (MFF), ÜPP ja praeguse poliitika poliitikauuendustega ning liikmete LEADERi rakendamise ja võrgustike loomise värskendustega. Juhataja rõhutas ka võrgustike loomise ja vahetuse võimalusi ning liikmete võimalust arutada LEADERi prioriteete ELi ÜPP võrgustiku järgmise iga-aastase tööprogrammi (AWP) jaoks.

Lühike poliitikakujundamine (põllumajanduse ja maaelu arengu peadirekoraat, üksus B3)

Maria Gomez-Zamalloa Gafo (põllumajanduse ja maaelu arengu peadirekoraadi B3 üksuse juhataja) kinnitas LEADERi olulist rolli maaelu arengus ning andis ülevaate LEADERi saavutustest eelmisel programmiperioodil, ÜPP strateegiakavade (CSP) raames tehtud edusammudest ja ettepanekutest selle tulevikuks.

2024. aasta lõpu andmete põhjal panustas LEADER programmiperioodil 2014–2022 maaelu arengusse 211 000 projektiga ja lõi üle 83 000 töökoha, käsitledes maaelu arengu sotsiaalseid, majanduslikke ja keskkonnavalaseid aspekte.

Riiklike strateegiadokumentide raames on juba kulutatud 300 miljonit eurot ja paljud kohalikud tegevusrühmad (LAG-id) ELis on avaldanud vähemalt ühe projektikonkursi. Kohaliku tegevusrühma (KAR) rakendamist on alustatud ka mitmes liikmesriigis.

Pr Gafo tõi esile muutuva poliitilise konteksti, kus **turvalisus** on päevakorras kõrgemal kohal, mida näitab ka Euroopa Komisjoni hiljutine idapiirialade pakti vastuvõtmine ja asjakohased meetmed **väärinfo** vastu võitlemiseks maapiirkondades.

LEADERi kohalikel tegevusgruppidel, mida toetavad riiklikud ÜPP võrgustikud (NN), on oluline roll **kogukonna vastupanuvõime** tagamisel, **sotsiaalsete õiguste** tugevdamisel ja **kapitali** ja usalduse edendamine kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja ELi tasandil ning väärinfo vastu võitlemine.

Uued ja üha kasvavad väljakutsed andsid konteksti järgmise mitmeaastase finantsraamistiku ettepanekule. Oluliste arengute hulka kuulub ettepanek maaelu eesmärgi kohta ÜPP ja ühise kalanduspoliitika vahenditest, mis ei ole sihtotstarbelised, ja mis moodustab järgmise programmitöö perioodi raames 48,7 miljardit eurot. See summa võib olla oluliselt suurem, kui seda suurendada Catalyst Europe programmi potentsiaalsete laenude summaga. Maaelu eesmärk koosneb järjepidevast meetmete kavast, mis on suunatud maapiirkondadele ja millel on tugev sünergia eri poliitikavaldkondade vahel; toetades ka „õiguse jääda“ põhimõtet.

LEADERi rakendamise värskendus (põllumajanduse ja maaelu arengu peadirekoraat)

Põllumajanduse ja maaelu arengu peadirekoraadi esindajad esitasid ühise ettekande LEADERi rakendamise kohta.

Iwona Lisztwan (üksus B.3) jagas andmeid LEADERi rakendamise kohta maaelu arengu programmide (MAK) raames, mis põhinesid 2024. aasta lõpu andmetel. Märkimisväärsete faktide hulka kuulub see, et LEADER hõlmas 60% maapiirkondadest, lõi üle 83 000 töökoha ja tõi Euroopa maapiirkondade kodanikele lähemale.

Pr Lisztwan rõhutas, et LEADERi toetus oli seotud kõigi kuue maaelu arengukavade prioriteetse valdkonnaga, milleks oli tegelikult kulutatud 8 miljardit eurot ELi vahendeid. LEADERi projektide kõige olulisemad prioriteetsed valdkonnad olid kohalik areng, mitmekesisustamine ja põllumajandusliku tulemuslikkuse parandamine.

Riiklike strateegiadokumentide (CSP) osas näitas lühike uuring edusammude kindlakstegemiseks (vastas 16 liikmesriiki), et kohalikud tegevusrühmad on nüüdseks valitud kõigis vastanud liikmesriikides, 13-s neist on kohalike tegevusrühmadega lepingud allkirjastatud ja projektikonkursid algatatud. Mõnes liikmesriigis ei ole makseid veel tehtud, kuid süsteemid on paigas (lisateabe saamiseks vaadake ürituse [lehel olevaid esitlusi](#)).

Maria Christina Makrandreou (üksus B.3) keskendus nutikatele küladele (SV) ja LEADERile. Igal liikmesriigil on oma lähenemisviisi ja fookus (alates digitaalsetest platvormidest kuni energiaküsimuste lahendamise või ettevõtluse edendamiseni). Mõned liikmesriigid (nt Austria, Belgia-Flandria, Soome, Läti ja Rootsi) on üsna kaugemale jõudnud, samas kui teistes on projektikonkursid käimas. Huvi SV-de vastu näitab 543 kohalikku tegevusgruppi ELi ÜPP võrgustiku [kohalike tegevusgruppide kataloogis](#). mis valis selle üheks prioriteetseks strateegiliseks teemaks. Üldiselt on vaja suuremat suutlikkuse suurendamist ja võrgustike loomist seoses omavalitsuste ja

Szabolcs Zöldréti (üksus F.1) tutvustas LEADERi rolli desinformatsiooni vastases võitluses. Desinformatsioon on probleem – mitte ainult nendes piirkondades – oma süsteemse ja emotsionaalselt võimsa olemuse tõttu, mida saab kohandada iga liikmesriigi kontekstile. Eurobaromeetri andmetel nõustub üle 86% ELi kodanikest, et desinformatsioon kujutab endast suurt ohtu demokraatiale. Euroopa Komisjoni käivitatud Euroopa demokraatiakilp on suunatud nende probleemide lahendamisele. Põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat jälgib ja võitleb desinformatsiooni vastu ning edendab faktidel põhinevat teavet.

LEADERi kogukond, kuhu kuulub üle 120 000 kohaliku tegevusrühma liikme, kes esindavad erinevaid sektoreid, muudab kohalikud tegevusrühmad oluliseks edendajaks, kes saavad tõsta teadlikkust probleemidest, suurendada suutlikkust (nt digitaalse kirjaoskuse koolituse kaudu) ja „tuua EL kõõgilaua taha“, muutes samal ajal nähtavamaks ELi toetuse rolli maapiirkondades ja kogukonnad.

Iwona Lisztwan (B3) tutvustas lühidalt ka idapiirilade pakti ja LEADER-kogukonna rolli selles.

Küsimuste ja vastuste voorus kinnitasid põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi esindajad liikmetele, kes küsisid LEADERi rakendamise viivituste põhjuste kohta mõnes liikmesriigis, et seda tüüpi küsimusi arutati liikmesriikidega toimuval iga-aastasel läbivaatamiskoosolekul.

Maapiirkondades ELi suhtes valitseva madalama usalduse osaliselt põhjuseks peeti valeinfo esinemist kohapeal. Samuti rõhutati Euroopa Komisjoni algatusi sidusrühmadega võrgustike loomise ja dialoogi tugevdamiseks ning kõigi „Euroopa projektis“ osalevate sidusrühmade ühist vastutust kaitsta Euroopat valeinfo ja ELi usalduse vähenemise eest. LEADERi sidusrühmi julgustatakse pöörama rohkem tähelepanu ELi nähtavusele ja kommunikatsioonile (nt sotsiaalmeedia või veebisaitide kaudu).

Kõigis liikmesriikides esitati küsimusi LEADERi ja kogukonna juhitud kohaliku arengu kaasamise kohta maapiirkondade eesmärgi koosseisu. Maapiirkondade eesmärgi üksikasju arutatakse Euroopa Komisjoni tasandil, samuti Euroopa Ülemkogus ja liikmesriikide poolt. On võimalik, et kehtestatakse konkreetne eesmärk ja reeglid, et vähendada maapiirkondade eesmärgi algsest eesmärgist (maapiirkondade tegelikele vajadustele strateegilise lähenemisviisi kaudu keskendumine) kõrvalekaldumise ohtu. See sõltub aga ka liikmesriikide osalemisest poliitilistes aruteludes.

Kohalike tegevusrühmade ja liikmesriikide vastused - kogukond, demokraatia ja õiglane teavitamine – LEADER-kogukonna mõtisklused ja näited. Anita Selicka (Läti Maaelufoorum)

tutvustas Läti idapiiri piirkonna kohalike tegevusrühmade tegevust kriisideks valmisoleku, kogukonna vastupanuvõime ja õiglase teavitamise valdkonnas. Pärast COVID-kriisi, kui usaldus avalike institutsioonide vastu Lätis langes, paluti Läti Maaelufoorumil korraldada konsultatsioone maapiirkondades.

Üks tulemustest oli see, et inimeste usaldus „õiguse jääda riiki“ ja avalike institutsioonide vastu oli tugevalt seotud juurdepääsuga teenustele, nagu tervishoid, haridus, transport, aga ka kogukonna tasandil osalemisega. Kohalikud tegevusrühmad ja kohalikud kogukonnad on Läti idapiiriladel, eriti Latgale piirkonnas, kus piirkondlik SKP elaniku kohta on oluliselt madalam kui riigi keskmine, valmisoleku ja vastupanuvõime tagamisel võtmetähtsusega. Pärast Venemaa sõja algust Ukraina vastu on Läti vabauhendused ja kohalikud tegevusrühmad hakanud osalema kodanikukaitsekomisjonide töös ja neid on isegi kutsutud üleriigilistele sõjalistele kaitseõppustele – see on selge tunnustus kohalike vabauhenduste potentsiaalile kohalike elanike aktiveerimisel ja kaasamisel.

Kohaliku ja riikliku tasandi vaheline koordineerimine on tugevnenud, kohalike kogukondade rolli kodanikukaitse mobiliseerimisel ja selles osalemisel tunnustatakse üha enam ning kohalikud tegevusrühmad on ellu viinud tuhandeid valmisolekuga seotud mikroprojekte. ja kohalikku vastupanuvõimet.

Juha-Matti Markkola (Soome riiklik võrgustik) selgitas, kuidas **Soome** – 95% ulatuses maapiirkondadest koosnev territoorium 4000 külaga – võttis kasutusele tervikliku julgeolekumudeli, mis hõlmab kogu ühiskonda. Elujõulised ja vastupidavad maapiirkonnad on selle mudeli olulised osad ning riiklikul tasandil rakendatakse nn 72-tunnise kontseptsiooni, mille kohaselt on iga leibkond valmis 72-tunniseks häireks. Soome Külaliit rakendab kohaliku valmisoleku projekt riiklikul tasandil, samas kui kohalikud tegevusrühmad on ellu viinud 272 kohaliku projekti, mis on seotud valmisoleku ja vastupanuvõimega. Need projektid hõlmavad selliseid elemente nagu investeringud akupakkidesse, külaraadiotesse, esmaabikoolitus, kohalike võrgustike loomine, kogukonnakeskuste või külamajade uuendamine ja muud tegevused. Ka kohalikud tegevusrühmad on selles osas olulised – need muudavad kohalikud kogukonnad elujõulisemaks, innovaatilisemaks ja ettevalmistunumaks.

Virginija Setkiene (Leedu Maakogukondade Assotsiatsioon) kirjeldas kohalike tegevusrühmade algatusi seoses valmisolekuga Leedus. Siin on maapiirkondade elanikkonda alates Ukraina sõja algusest mõjutanud nii hübriidrännakud kui ka mõned äärmuslikud kliimanähtused ning kriisiks valmisolek on saanud avaliku diskursuse osaks. Leedu kohalikud tegevusrühmad panustavad kriisideks valmisolekusse mitmel viisil, sealhulgas võrgustike loomise ja teadmiste vahetamise, kohalikul tasandil korraldatavate tsiviilkaitse ja kogukonna vastupanuvõime koolituste, kohalike omavalitsustega ühiste investeringute kaudu kollektiivsetesse julgeolekustruktuuridesse ja isegi maapiirkondade ettevõtete külmkuivatatud toiduainete tootmise toetamise kaudu.

Tulevik: LEADER ja mitmeaastane finantsraamistik

Põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi esindajad **Martin Van Driel (üksus A.1)** ja **Iwona Lisztwan (üksus B.3)** andsid liikmetele kurssi LEADERi tulevikuga uues mitmeaastases finantsraamistikus. Euroopa Komisjoni ettepanek järgmise mitmeaastase finantsraamistiku ja ÜPP kohta, mis esitati 2025. aasta juulis, sisaldab nii põllumajandusliku sissetulekutoetuse jaoks eraldatud summat kui ka eraldamata osa. Euroopa Komisjoni presidendi kaks hilisemat kirja (novembris 2025 ja jaanuaris 2026) lisasid poliitilistele aruteludele täiendavaid elemente, vastavalt **maaelu eesmärgi** ja **paindliku eeljaotamise mehhanismi**.

Maapiirkondade eesmärki saab rahastada sihipäraselt eraldamata summast ja see võib hõlmata kõiki meetmeid, mis on tulemuslikkuse määruuses seotud koodiga 02 (mis määrab „maapiirkonnad“); aga puuduvad regulatiivsed sätted selle kohta, mis konkreetselt maapiirkondade eesmärgi alla kuulub. Selles kontekstis on piirkondlik kontroll oluline mehhanism, mis tagab, et riiklike ja piirkondlike partnerluskavade koostamisel konsulteeritakse nõuetekohaselt kõigi piirkondlike omavalitsustega.

Paindlikkuse ja eelarvete eelneva jaotamise mehhanism võib lubada teatud protsendi mitte-sihtotstarbelisest summast planeerida põllumajanduse ja maaelu arengu jaoks. Töö ettepanekutega on käimas mitmes Euroopa Ülemkogu töörühmas ning Euroopa Parlament on loonud läbirääkimiste koordineerimiseks ühiskomitee, kuid ei ole ettepanekute arutamist veel alustanud.

Mitmed detailid, sh maaelu eesmärgi, mõnede artiklite võimaliku ülekandmise kohta NRPP määrusest ÜPP määrusesse ja teised, on veel arutamisel. Üks elementidest, mis on juba NRPP-st ÜPP määrusesse üle viidud, on ÜPP võrgustikke käsitlev artikkel. Lõplik hääletus Euroopa Parlamendis on kavandatud 2026. aasta detsembris.

LEADERi rahastamisvahendid tulevad ÜPP eelarve mittesihotstarbelisest osast. LEADERile viidatakse kahes määruses – riiklike põllumajanduspoliitika määrus ja ÜPP määrus –, mis on sarnane praeguse programmi olukorraga (ühissätete määrus ja ÜPP). Ettepanekutes jääb LEADER kõigile liikmesriikidele kohustuslikuks (vähemalt spetsiifiliste ebasoodsate oludega maapiirkondades), samas kui arukad külad on „paindlikud“. Laiema mitut sektorit hõlmava kogukonna juhitud kohaliku arengu/LEADERi programmitööle viidatakse selgesõnaliselt eelarve jälgimise määruuse ettepanekus. Täielik LEADERi meetod säilib ja selle ulatus ei piirdu ainult põllumajandustootjatega, vaid on seotud maapiirkondade laiema territoriaalse, sotsiaalse, majandusliku, keskkonnavalase ja digitaalse üleminekuga ning sotsiaalse kapitali loomisega. Kohalike tegevusrühmade ülesanded säilivad suures osas. Ettepanekute eesmärk on saavutada suurem integratsioon ja sünergia teiste poliitikavaldkondadega, säilitades samal ajal LEADERi meetodi, kuid need ei hõlma ringkaitset. Samal ajal kui ettepaneku ja õigusaktide üle peetavad läbirääkimised on käimas, on Euroopa Komisjon hakanud mõtlema ÜPP soovitudele liikmesriikidele, sealhulgas maaelu arengu ja LEADERi aspektile järgmiseks programmitöö perioodiks.

Järgnenud **küsimuste ja vastuste** voorus küsisid allrühma liikmed selgitusi ja kommenteerisid ettepanekute erinevaid aspekte.

Küsimusi esitati NRPP määruse artikli 20 (riiklik panus hinnangulistesse kuludesse) kohta. Selgitati, et meetmete hinnanguliste kulude minimaalne riikliku panuse määr hõlmab nii erasektori/omavahendite kui ka riikliku avaliku sektori rahastamist.

Selles raamistikus võiks vähem arenenud piirkondade meetmete minimaalset 15% riiklikku panust täiendada kuni 85% ELi panusega. NRPP määruste artiklit 20 arutatakse edasi kaasrahastamise määrade arutelude raames.

Liikmed küsisid LEADER/CLLD kohalike tegevusgruppide rahastamise võimaluse kohta teistest (mitte maapiirkondade) poliitikavaldkondadest, arvestades ÜPP toetuse võimalikku vähenemist LEADERile. Samuti esitati küsimusi ühtekuuluvuspoliitika rahastamise suurema osakaalu kohta, mis kulutatakse linnapiirkondadele võrreldes maapiirkondadega, ning kohustusliku CLLD puudumise kohta (riiklikes riigipreservesides).

Idee muuta kogukonna juhitud kohalik areng riiklike riigipõhiste kaitseprogrammide (NRPP) raames kohustuslikuks ei olnud algse ettepaneku osa.

Selgitati, et järgmise programmitöö perioodi ühtse fondi raames peavad liikmesriigid ja komisjon leidma sobiva tasakaalu maapiirkondade ja linnapiirkondade toetamise vahel.

Käimasolevate konsultatsioonide osana saab tööühma aruteludes selgitada võimalust kasutada järgmise perioodi kohaliku arengu strateegiate (KAVS) ettevalmistamiseks praeguse programmitöö perioodi rahastamist.

ELi ÜPP võrgustiku tegevused

Peter Toth (ELi ÜPP võrgustik) tutvustas ELi ÜPP võrgustiku erinevaid LEADERit toetavaid tegevusi, sealhulgas kohalike tegevusrühmade kataloogi, riikidevahelise koostöö hõlbustamise vahendeid, LEADERi häid tavaid, allrühma liikmetele loodud veebiplatvormi ja LEADERi teemalisi mitteametlikke kohtumisi haldusasutustele. Kirjeldatai nii varasemaid kui ka tulevasi üritusi, sealhulgas kavandatud ELi ÜPP võrgustiku seminari LEADERi ja sotsiaalse vastupanuvõime teemal ning ELi ÜPP võrgustiku osalemist **LINC2026- I**. (LEADERi kohalike tegevusrühmade iga-aastane kokkutulek) Lätis.

Ta rõhutas, et kohalike tegevusrühmade kataloogi ja rahvusvaheliste koostöövõrgustike teabelehtedel olevat teavet saab ajakohasena hoida ainult liikmesriikide korraldusasutuste, riiklike võrgustike ja kohalike tegevusrühmade aktiivse osaluse abil.

Uued ELi ÜPP võrgustiku ressursid, näiteks [veebileht desinformatsioon ja meediapädevus](#) ja [lühivideo LEADERist ja sotsiaalsest kapitalist](#) [Samuti esitleti ELi ÜPP võrgustik julgustab liikmeid jagama häid tavaid ja ideid väljaannete jaoks \(nt LEADERi uudiskiri\).](#)

Dea Cordt Kragh (korraldusasutus, Taani) jagas oma kogemusi korraldusasutuste mitteametlikel kohtumistel, tunnustades seda, et üldkoosolekud andsid võimaluse jagada rakendamise värskendusi, samas kui teemakohased kohtumised andsid võimaluse korraldusasutuste poolt kindlaksmääratud prioriteetsete teemade põhjalikumaks arutamiseks.

Marjeta Jeric (Sloveenia korraldusasutus) kommenteeris [ELi ÜPP võrgustiku seminari lihtsustatud kuluvõimaluste \(SCO\) kasutamise kohta ÜPPs](#), märkides ära lihtsustatud kuluvõimalustega seotud väljakutsed (nt andmete kättesaadavus) ja nende kavandatud kohustusliku kohaldamise LEADERi raames tulevikus. Ta rõhutas, et lihtsustatud kuluvõimalused jäävad asjakohaseks teemaks ja samaseid üritusi võiks tulevikus edasiste vahetuste hõlbustamiseks korrata.

Klaus Ehrlich (RURALTOUR) võttis oma kogemuse [kokku ELi ÜPP võrgustiku põllumajandusliku mitmekesistamise temaatilise tööühma esimesel kohtumisel](#), märkides, et põllumajandusettevõtetes mitmekesistamise tegevustes osalevate põllumajandustootjate osakaal varieerus liikmesriigiti. Härra Ehrlich rääkis ka mitmekesistamise ja inimeste maal hoidmise vajaduse vahelisest seosest, õige lähenemisviisi ja mitmekesistamise fookuse leidmisest, nõustamisteenuste olulisest rollist ning naistest ja noortest kui mitmekesistamise liikumapanevatest jõududest.

Professor Elena Pisani (Padua Ülikool, Itaalia) andis lisateavet hiljuti avaldatud ELi ÜPP võrgustiku lühivideo kohta, mis käsitles, [kuidas LEADER loob sotsiaalset kapitali](#). Sotsiaalne kapital on sotsiaalse vastupanuvõime alustala ning empiiriliste tõendite põhjal LEADERi võimest luua sotsiaalse kapitali näol lisaväärtust on vaja uut arusaamise ja rakendamise taset. Ülevaade selgitab asjakohaseid kontseptsioone ning kirjeldab tegevusi ja sekkumisvaldkondi erinevate osalejate jaoks sotsiaalse kapitali ja usalduse suurendamiseks. Kohalikud tegevusgrupid suudavad käivitada positiivseid tsükleid, mis keerlevad usalduse, koostöö, võrgustike ümber,

ja kohalikke investeeeringuid, muutes üksikud abisaajad koostöövõrgustikeks ning muutes üksikud ideed sidusateks kohalikeks strateegiateks. Rõhutati, et kohalikku arengut saab vaadelda nii majanduslikust/kvantitatiivsest vaatenurgast kui ka inimestevaheliste sidemete loona.

Seoses sotsiaalse kapitali ja sotsiaalse vastupanuvõime teemaga tutvustas **Marie Permingeat (ELi ÜPP võrgustik)** lühikest küsitlust, mille eesmärk oli koguda alarühma liikmete seisukohti sotsiaalse vastupanuvõime kohta, et aidata määratleda kavandatud ELi ÜPP võrgustiku LEADERi ja sotsiaalse vastupanuvõime teemalise töötoa fookust. Vastuste põhjal seostab enamik alarühma liikmeid sotsiaalset vastupanuvõimet LEADERi kontekstis „võimega aja jooksul kohaneda ja muutuda“ või „võimega toime tulla šokkide ja kriisidega“. Täpsemad küsimused jagatakse alarühma liikmetega järelküsitluses.

Küsimuste ja vastuste voor pakkus ruumi täiendavateks selgitusteks.

Professor Pisani selgitas, et LEADERi ja kohalike tegevusrühmade lisaväärtuse (sealhulgas loodud sotsiaalse kapitali osas) **demonstreerimine** peaks põhinema mõõdetavatel ja võrreldavatel ELi tasandi näitajatel, keskendudes valitud rühmale väga asjakohastele näitajatele. Võrreldavad näitajad on olulised poliitika toimimise hindamiseks. Liikmesriigid võivad otsustada kasutada lisinäitajaid, kuid oluline on võrreldavus ELi tasandil. Seetõttu võivad sellised näitajad nagu „vabatahtlikkuse tase“ olla asjakohased ühes liikmesriigis, kuid vähem olulised teistes, osaliselt seetõttu, et „vabatahtliku“ töö õiguslik määratlus on eri liikmesriikides erinev.

Lisaväärtuse või toodetud sotsiaalse kapitali rahaliseks /rahastavaks väljendamisel on omad riskid, kuna see võib hõlmata kohalike tegevusrühmade paremusjärjestust; iga kohalik tegevusrühm tegutseb aga kohalikus kontekstis, omab erinevat sotsiaalse kapitali taset ja oluline aspekt ei ole sotsiaalse kapitali praegune tase, vaid edasimineku algataseme.

Sotsiaalse kapitali suurendamise võimekus ja selleks vajalike ressursside rahaline määratlus on kaks eri aspekti. Usaldus – sotsiaalse kapitali oluline komponent – põhineb ootustel institutsioonide ja teiste sidusrühmade käitumise suhtes ning selle ootuse aluseks on varasem kogemus institutsioonide ja teiste sidusrühmadega. Sellest aspektist saab uurida madalamat usaldustaset institutsioonide vastu maapiirkondades. Sotsiaalse kapitali illustreerimiseks võivad piisata lihtsatest näitajatest, nagu võrgustike loomise mõju või osalemine otsuste tegemisel. **LEADERi lisaväärtuse hindamise suunised** pakuvad nende kohta lisateavet.

Rõhutati, et LEADER-kohaliku tegevusrühma keskset ideed ei väljendata tingimata ainult projektide arvus, vaid pigem kohalikus lisaväärtuses territooriumide vastupidavamaks muutmisel või kohaliku sotsiaalse kapitali suurendamisel.

Alamrühma liikmed küsisid ka võimaluse kohta laiendada ELI ÜPP võrgustiku pakutavat interaktiivset veebitööriista ja mitteametlikke kohtumisi ka mitte-alamrühma liikmeteks olevatele kohalikele tegevusrühmadele ja teistele LEADERi sidusrühmadele.

Peter Toth selgitas, et sellised algatused käivitati allrühma varasemate ettepanekute põhjal. Liikmetele tuletati meelde interaktiivset platvormi, mis oli alustanud vaid katsefaasi, ja julgustati sellega liituma, samas kui mitteametlikke kohtumisi taotleti algselt vahetusplatvormina korraldusasutuste (KA) võrgustike loomiseks.

Liikmete inspiratsiooniallikad: LEADER, nutikad külad ja muud algatused

Stefan Niedermoser ja Wolfgang Berger (LEADER FORUM, Austria)

esitlesid rahvusvaheliste koostööprojekti „Meie ühine tulevik“ tulemusi, mille eesmärk oli jutustada LEADERi tuleviku lugu kohalike tegevusrühmade vaatenurgast. Projekt hõlmas enam kui 400 kohaliku tegevusrühma uuringut, et selgitada välja asjakohased kohaliku prioriteetidid ja muud olulised probleemid osalevates liikmesriikides.

Usaldus kerkis esile kui LEADERi edu tagamise võtmelement ning see peab toimima mõlemas suunas – maapiirkondade sidusrühmadelt ja kohalikel tegevusrühmadelt institutsioonide, ametiasutuste ja Euroopa Komisjoni suunas ning nendelt institutsioonidelt kohalike maapiirkondade sidusrühmade suunas. Vastuste kohaselt seavad kohalikud tegevusrühmad esikohale majanduse mitmekesistamise, infrastruktuuri arendamise, turismi, kultuuripärandi ja suutlikkuse suurendamise kohalike kogukondade mõjuvõimu suurendamiseks. Kohaliku arengu peamised takistused on piiratud ressursid ning liigne reguleerimine ja bürokraatia. Üldiselt kinnitas uuring LEADERi rolli kõige olulisema kodanikeskse ELi poliitikavahendina, mis suudab reageerida praegusele kolmekordsele väljakutsele (ökoloogiline, majanduslik, sotsiaalne), ning tugevdas [Euroopa Komisjoni uuringu „ELi rahulolematuse geograafia ja regionaalarengu lõks“](#) järeldusi kohapõhise poliitika rolli kohta regionaalarengu lõksust pääsemisel. LEADERi rolli tugevdamiseks soovib „Meie ühine tulevik“ taastada seosed kohalike tegevuste vahel maapiirkondade majanduse arendamiseks (nagu algse LEADERi akronüümi järgi). Sellel on potentsiaal vähendada ebavõrdsust, mõista innovatsiooni kohalikul tasandil ja kaasata raskesti ligipääsetavaid rühmi, tuues Euroopa lõppkokkuvõttes kodanikele lähemale.

Roberta Ciaravino (CREA – CAP Network, Itaalia) rääkis kohaliku omavalitsuse võrgustiku toetusest omavalitsustele ja konkreetsetest headest tavadest Itaalias, kus omavalitsuste toetamine põhineb kahel üksteist täiendaval CAP sekkumisel ning seda rakendatakse nii piirkondliku lähenemisviisina kui ka üksikute kohalike tegevusrühmade poolt. Kokku on Itaalias oodata 469 maaelu arengu strateegiat, kusjuures enam kui pooled Itaalia kohalikest tegevusrühmadest on oma kohalikesse strateegiatesse lisanud vähemalt ühe maaelu arenguga seotud meetme. Kogukonnaprojektid ja mitmed piirkondadevahelise koostöö algatused keskenduvad samuti maaelu arengule, mille kesksed teemad kajastavad kohalike prioriteete, nagu maaturism, toidusüsteemid, sotsiaalne ja majanduslik kaasatus ning keskkonnasäästlikkus. Itaalia ÜPP võrgustik toetab neid protsesse peamiselt järgmiste vahenditega:

selle nutika maapiirkonna keskuse koostöölabor, mis on loodud kohalike tegevusrühmade suutlikkuse suurendamiseks sotsiaalse põllumajanduse strateegiate kavandamisel ja rakendamisel. Heade tavade hulka kuuluvad kogukonnaprojektid, mis keskenduvad sotsiaalsele põllumajandusele, kogemusturismile, kultuurile, kogukonna varade arendamisele ja energiale, samuti rahvusvaheline koostööprojekt, milles osalevad Itaalia, Iiri ja Soome kohalikud tegevusrühmad.

Marina Celada Carmona ja Maria Antúnez García (Hispaania korraldusasutus)

jagavad Hispaanias toimuvate LEADERi toetustegevuste kohta värskendusi. Siin on Hispaania Põllumajandusministeeriumi üks rolli piirkondlike korraldusasutuste ning riiklike ja piirkondlike võrgustike vahelise dialoogi hõlbustamine. Koordineerimine toimub regulaarsete kohtumiste kaudu Hispaania eri piirkondades, projektilülastuste (iga kuue kuu tagant) ja LEADERi korraldusasutuste rühma koosolekute kaudu, mis toimuvad iga kolme kuu tagant. Suur LEADERi üritus on kavandatud 2026. aasta juuniks. Ministeerium koostas ülevaate lihtsustatud kuluvõimaluste erinevatest rakendustest piirkondades, et jagada kogu asjakohast teavet. Hispaania ÜPP võrgustik korraldas [ürituse LEADER-koostöö kogemuste vahetamiseks](#) ja toetas kohalike [tegevusrühmade kaardi väljatöötamist, mis hõlmas kõiki 253 Hispaania kohaliku tegevusrühma](#).

Küsimuste ja vastuste voores selgitasid allrühma liikmete küsimused, et Hispaanias vastutab lihtsustatud kuluvõimaluste arvutamise meetodika piirkondliku korraldusasutuse, mitte riikliku korraldusasutuse eest, kuna riigis on regionaalne süsteem.

Projekti „Meie ühine tulevik“ tulemuste ja järelduste selgitustes toodi esile, et need tulemused esitasid Austria kohalikele tegevusgruppidele väljakutse; kohalike tegevusgruppide võrgustik, riiklik võrgustik ja korraldusasutus olid aga kõik kaasatud nende tulemuste ja oma uue visiooni edastamiseks oma ühiseks tööks maapiirkondades nii võrguvälise, veebipõhise kui ka isiklike suhtluskanalite ja kohtumiste kaudu.

Ungari korraldusasutus selgitas SV-de rakendamist Ungaris.

Esialgsete rakenduskogemuste põhjal muudeti nende riikliku strateegiadokument (CSP), et lisada LEADERi osana nutikad külad (SV), et tugevdada selle koostööelementi. Taotlusvoorud on kavandatud 2026. aasta suveks ning asjakohase toetuse saajateks on kohalikud tegevusrühmad. Hiljuti käivitatud ELi ÜPP võrgustiku temaatilist klastrit LEADERi ja riiklike ÜPP võrgustike nutikate külade kohta juhivad Ungari riiklik võrgustik.

Lisaks rääkis Poola kohalike tegevusrühmade ja ELARDi esindaja oma positiivsetest kogemustest ühekordsete maksete rakendamisel.

Sessiooni lõpetas Enrique Nieto (maapiirkondade pakti tugibüroo – RSPO) ülevaade maapiirkondade pakti tugibüroo tegevusest, märkides ära maapiirkondade pikaajalise visiooni (LTVRA) olulisuse RSPO tegevuste raamistiku loomisel.

Maaelu pakti eesmärk on võimendada maaelu sidusrühmade häáli liikmete kaudu kõigist ELi liikmesriikidest ja ELi mittekuuluvatest riikidest. RPSO loob sidusrühmadele ruumi arvamuste vahetamiseks, keskendudes üha enam tulevaste riiklike maaelu paktide kavandamise teavitamisele ja inspireerimisele. RSPO korraldab tugitegevusi, nagu heade tavade veebiseminarid, temaatilised klasterid, poliitikalaborid ja teabevahetusplatvormid erinevatel teemadel, sealhulgas maapiirkondade konkurentsivõime, põlvkondade uuendamine, integreeritud territoriaalne areng, maaelu sidusrühmad ja LEADER. Muude käimasolevate tegevuste hulka kuuluvad heade tavade kogumine, igakuine uudiskiri ja ajakiri, et anda maapiirkondade sidusrühmadele hääl. RSPO uus tegevus on teavitustegevus riiklike partneritega, sealhulgas liikmesriikide riiklike LEADER-võrgustikega, et nad tegutsesid „kordajalistena“.

Koosoleku lõpetamine

Antonia Gamez Moreno (põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi D.1 üksuse juhataja) lõpetas esimese päeva, tänades osalejaid viljaka ja sisuka arutelu eest, tuletades liikmetele meelde 2. päeva peamisi päevakorrapunkte ning julgustades jätkama mitteametlikku suhtlusvõrgustiku loomist.

2. päev - 26. veebruar 2026

2. päeva sissejuhatus (põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat)

Antonia Gamez Moreno (põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi D.1 üksuse juhataja) tervitas allrühma liikmeid koosoleku teisel päeval ja tuletas neile meelde päevakava osaluspõhisemat olemust, keskendudes ELi ÜPP võrgustiku eelseisva iga-aastase tööprogrammi teemade väljatöötamisele.

ELi ÜPP võrgustiku assamblee poolt kindlaks määratud strateegilised prioriteedid – LEADER-kogukonna kogemuste jagamine.

Susan Grieve'i (ELi ÜPP võrgustik) tutvustatud sessioonil keskenduti LEADER-kogukonna esindajatele, kes jagasid praktilisi näiteid, mis olid seotud ELi ÜPP võrgustiku assamblee poolt kindlaks määratud strateegiliste prioriteetidega.

Urszula Zelazny (Poola) rääkis nutikatest küladest ja noorte kaasamisest Poolas, kus kohalikud tegevusgrupid kasutavad mitmesuguseid lähenemisviise, näiteks noorteprojektide mikrorahastamine, juhtimisoskuste koolitus ning sotsiaalsed, kultuurilised ja hariduslikud tegevused.

Näited nutikatest algatustest, mis kaasavad noori kohalike vajaduste rahuldamiseks, hõlmavad kogukonnaraamatukogude loomist, noorte kaasamise edendamist kohaliku vabatahtlikku tuletõrjemeeskonda või kohalike tegevusühenduste loomist, taaskasutamise ja ringlussevõtu keskuse loomist. Nelja Lääne-Poola kohaliku tegevusrühma piirkondadevaheline koostöö aitas luua kriisideks valmisoleku kodanikualgatuse võrgustiku. Suur roll on ka rahvusvahelistel koostööprojektidel, mille tähelepanuväärseks näiteks on noorte kommunikatsiooniakadeemia, mis viidi ellu Poola ja Tšehhi kohalike tegevusrühmade osalusel. ([link tema ettekandele](#))

Christa Rockenbauer Peirl (Austria korraldusamet) ja Michael Fischer (Austria riiklik võrgustik) kirjeldasid soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise seotud tegevusi. Austrias. Nende hulka kuuluvad ÜPP seirekomitee temaatiline tööühm soolise võrdõiguslikkuse strateegiliseks edendamiseks põllumajanduses ja asjakohaste eesmärkide integreerimise tagamine Austria strateegiadokumendi rakendamisse. LEADERi kontekstis aitas Hermagori kohaliku tegevusrühmaga läbi viidud pilootprojekt astuda esimesi samme soolise võrdõiguslikkuse integreerimiseks kohaliku arengu strateegiasse (KAVS). Pilootprojekti tulemuste põhjal ajakohastati KAVS-i ning tulemusi laiendati ja levitati teistele Austria kohalikele tegevusrühmadele. Sel eesmärgil valmistati ette ka asjakohased juhenddokumendid ja veebikursused iseseisvaks õppimiseks. Austria NN töötas välja mudeli, et tagada püsiv mõju pärast üksikute projektide lõpetamist, milles tuvastati kuus peamist tegurit – probleemide mõistmisest kuni projektitulemuste levitamiseni – ning korraldati veebiseminar selle töö järeltulemuste arutamiseks ja levitamiseks.

Elena Schubert (põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat, üksus B.3) tutvustas [programmi „Naised Põllumajandusplatvorm“](#), mille Euroopa Komisjon käivitas 8. märtsil 2026. Selle peamine eesmärk on edendada ja suurendada naiste osalemist põllumajanduses teadmiste vahetamise, võrgustike loomise ja kogenumate naispõllumeeste mentorluse hõlbustamise kaudu ühise veebitööruumi kaudu.

Matteo Gerosa (SMART ERA projektijuht) esitles **SMART ERA projekt**, [Horisont Euroopa rahastatav](#) algatus, mis hõlmab 25 partnerit kümnest Euroopa riigist, et parandada maapiirkondade heaolu, vastupanuvõimet ja innovatsioonivõimet kohalike probleemide nutikate lahenduste katsetamise ja väljatöötamise kaudu. Projekt kasutab tehnoloogiliste/digitaalsete lahenduste, poliitiliste lahenduste ja ärimudelite kombinatsiooni, luues koos kohalike partnerite ja kogukondadega nutika innovatsiooni pakette (SIP-e). Pilootfaas toetas 11 projekti, mille rakendamine algab 2026. aasta märtsis, ja ettevalmistamisel on konkursis veel nelja piirkonna projektiga liitumiseks. Vastastikune õpe, õppekülastused ja töötoad on projekti lahutamatu osad ning ettevalmistamisel on poliitikavahendite komplekt, mis aitab kohalikel sidusrühmel SIP-e välja töötada.

Mia Lundqvist (Rootsi Leader Assotsiatsioon) selgitas, et maapiirkondade valmisolek ja kriisideks ettevalmistumine on Rootsis olulised teemad, nagu näitab Rootsi riikliku maaelu võrgustiku [algatus „Valmis arvestamiseks“](#) ja mitmed kohalikud tegevusrühmade algatused, mille eesmärk on tugevdada maapiirkondade kogukondade valmisolekut. Riikliku maaelu võrgustiku algatus kaasas oma liikmeid ja 40 Rootsi kohaliku tegevusrühma, et tutvustada ja näidata, kuidas nad saavad Rootsi kriisideks valmisolekule kaasa aidata. Kesksete teemade hulka kuulusid toit, energia ja koostöö ning mitmesuguseid algatusi levitati artiklite, taskuhäälingusaadete, otseülekannete ja sotsiaalmeedia kaudu. Rootsi kohalikud tegevusrühmad kasutavad katusprojekte, et pakkuda väikesemahulist rahastamist kohalikele algatustele kriisideks valmisoleku tugevdamiseks kohalike vajaduste põhjal.

Enamik kohalikke tegevusrühmi korraldab seminare ja kohtumisi, et koostada vastupanuvõime seisukohalt oluliste kohalike ressursside loetelu ja suurendada teadlikkust kriisideks valmisoleku vajadusest. Erinevaid sekkumisi analüüsid märkis esimees ära mitmesugused potentsiaalsed kriisid ja väljakutsed, millega kohalikud kogukonnad silmitsi seisavad, ning mainis, et need ei piirdu ainult geopoliitilise konteksti tõttu tekkivate olukordadega, vaid on seotud ka selliste probleemidega nagu kliimasündmused või rahvaarvu vähenemine.

Interaktiivne sessioon ELi ÜPP võrgustiku 2026/2027. aasta töökava võimalike LEADER-teemade väljaselgitamiseks assamblee strateegiliste prioriteetide põhjal.

Susan Grieve ja Peter Toth (ELi ÜPP võrgustik) tutvustasid interaktiivset sessiooni. Nad selgitasid, et allrühma koosolek on etapp ELi ÜPP võrgustiku 2026.–2027. aasta töökava väljatöötamise protsessis ning pakub liikmetele võimaluse panustada konkreetsete ja teostatavate teemade väljatöötamise kaudu, mis põhinevad assamblee poolt kindlaks määratud strateegilistel prioriteetidel. ELi ÜPP võrgustiku allrühmadelt kogutud sisendid panustavad DG AGRI poliitikaüksuste arutelusse ja ühtlustamisse, millele järgneb koostamisetapp ja lõplik kinnitamine ELi ÜPP võrgustiku juhtühmaga ja DG AGRI poolt 2026. aasta mais.

Interaktiivne sessioon võimaldas alamrühma liikmetel kindlaks määrata prioriteetsed teemad. Need olid peamiselt seotud LEADERi ja kogukonna juhitud kohaliku arengu lähenemisviisi tugevdamise ja selle rakendamisega maapiirkondades.

Alamrühma liikmed pakkusid välja, et selle saavutamiseks hõlbustatakse laiemat võrgustike loomist ja paremat suhtlust Euroopa Komisjoni peadirektoraahtide, ministriumide, akadeemikute, auditi ja kohalike sidusrühmade vahel, töötatakse välja suhtlus- ja võrgustike loomise vahendeid, kogutakse parimaid tavasid ja vähendatakse bürokraatiat.

Peamised pakutud teemad hõlmasid järgmist: usalduse suurendamine asjaomaste sidusrühmade vahel kõigil tasanditel, LEADERi ja selle positiivse mõju kõrgetasemelise mõistmise saavutamine, samuti „õiguse jääda“ määratlemine „soovi jääda“ lähtepunktina. Teiste pakutud teemade hulka kuulusid sotsiaalse kapitali ja LEADERi rolli parem mõistmine selle loomisel, säilitamisel ja edastamisel; samuti kohalikele tegevusrühmadele meetodite, vahendite, käsiraamatute või koolitusmaterjalide väljatöötamine, keskendudes eelkõige noorte ja naiste kaasamisele ja mõjuvõimu suurendamisele maapiirkondade tugevdamiseks.

LEADERi tuleviku kindlustamine ja „õiguse jääda“ kontseptsiooniga töötamine olid enamiku teemaettepanekute puhul asjakohased laiad teemad. Samuti pakuti välja uuenduslikke viise „LEADERi loo“ jutustamiseks, kasutades taskuhäälingsaateid ja muid suhtlusvahendeid.

David Lamb (ELi ÜPP võrgustik) lõpetas sessiooni, juhtides liikmete tähelepanu ELi ÜPP võrgustiku loodud interaktiivsele veebiplatvormile, mis hõlbustab nende võrgustike loomist, ning tuletas osalejatele meelde 16.–17. juunil 2026 toimuvat LEADERi ja sotsiaalse vastupidavuse töötuba.

Muud teemad, kokkuvõte ja koosoleku lõpetamine.

Alamrühma liikmed jagasid oma peamiste eelseisvate tegevuste kohta värskendusi.

ELARD ja Poola Kohalike Aktsioonigruppide Assotsiatsioon korraldavad 2026. aasta oktoobris Poolas LEADER-kongressi 300 osalejaga. Täpsemat teavet antakse hiljem.

Euroopa **Maaturismi Föderatsioon (RURALTOUR)** korraldab oma 9. Euroopa kongressi Horvaatias 2026. aasta mais. Üritus keskendub uutele turismitoodetele, uutele lähenemisviisidele ja maapiirkondade noortele.

Luis Chavez (Minha Terra, Portugal) juhtis ELi ÜPP võrgustiku tähelepanu võimalikele kattumistele RPSO käsitletud teemadega ja võimalustele suuremaks koordineerimiseks.

Antonia Gamez Moreno (üksuse juht, D.1, DG AGRI) tänas allrühma liikmeid nende panuse ja kaasatuse eest ning kinnitas osalejatele, et tema üksus vaatab pidevalt läbi ELi tasandi tegevuste koordineerimist, kuna nemad vastutavad nii ELi ÜPP võrgustiku kui ka maaelu pakti eest. Ta avaldas tänu jagatud mitmekesise ja rikkaliku teabe ning liikmete kaasatuse eest kahe päeva jooksul ning lõpetas julgustusega jätkata võrgustike loomist.

